

Είδος: Εφημερίδα / Ένθετο: ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 Ημερομηνία: Παρασκευή, 24-04-2009
 Σελίδα: 1
 Μέγεθος: 785 cm²
 Μέση κυκλοφορία: 40890
 Επικοινωνία εντύπου: (210) 9296001

Λέξη κλειδί: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Νίκος Αδάμ Βουδούρης

Ο *βυθός είναι δίπλα*

εκδόσεις Πατάκη

Αθήνα, 2008, σ. 172, 10,90 €

Παλαιότερα, πολλοί συγγραφείς, κυρίως διηγηματογράφοι, ξεκινούσαν δημοσιεύοντας σε λογοτεχνικά περιοδικά. Καθώς, μάλιστα, τότε, ένα λογοτεχνικό περιοδικό ήταν μέσο συλλογικής έκφρασης και περιστοιχίζονταν από μια σφιχτοδεμένη παρέα, αποτελούσε για τους νεότερους πεδίο μαθητείας. Γι' αυτό και κάποια λογοτεχνικά περιοδικά, κυρίως τα μακρόβια, τα αποκαλούν, ακόμη μέχρι σήμερα, φυτώρια. Ομως, τα τελευταία 10-15 χρόνια, εισήχθησαν και στην Ελλάδα οι σχολές δημιουργικής γραφής και τα περιοδικά ως φυτώρια πέρασαν σε δεύτερη μοίρα. Γιατί, όπως και να το κάνουμε, και μόνον η λέξη σχολή δίνει την αίσθηση στον επίδοξο συγγραφέα πως πατάει σε στέρεο έδαφος. Στους πρωτοεμφανιζόμενους του 2008 συγκαταλέγεται ο Νίκος Αδάμ Βουδούρης, που δεν αναφέρει στο βιογραφικό του σημείωμα ηλικία, μάλλον ληρομονώντας πως το κατ' έτος απονεμόμενο βραβείο πρωτοεμφανιζόμενου συγγραφέα απαιτεί πλέον και χρονολογία γεννήσεως. Αντιθέτως, αναφέρει πως δημοσίευσε διηγήματα σε λογοτεχνικά περιοδικά και πως παρακολούθησε σεμινάρια δημιουργικής γραφής και δη, τα κρατικώς επιχορηγούμενα. Τώρα, το κατά πόσο αυτές οι διαδοχικές μαθητείες τον επηρέασαν και σε ποιο βαθμό η καθεμιά, μπορεί να το ανιχνεύσει κανείς στο πρόσφατα εκδοθέν πρώτο του βιβλίο.

Πρόκειται για μια συλλογή δέκα διηγημάτων, που διαδραματίζονται στη σημερινή Ελλάδα. Ο παροντικός τους χρόνος υποδηλώνεται κυρίως από το ιδιόλεκτο των ηρώων, ενώ ο τόπος δράσης αποτελεί δευτερεύον χαρακτηριστικό, καθώς μόνο παρενθετικά αναφέρονται κάποιες συνοικίες της Αθήνας και σε ένα, αορίστως, μια επαρχιακή πόλη. Ως συνδεδετικό στοιχείο μεταξύ των διηγημάτων θα μπορούσαν να θεωρηθούν οι έγκρυθμες, ακόμη και βίαιες καταστάσεις, που καταγράφονται με ταχείς κινηματογραφικούς ρυθμούς. Μόνο τα δύο πρώτα διηγήματα διαφοροποιούνται από το κυρίως σώμα του βιβλίου και προβάλλουν μάλλον ως εξάρτηση.

Το πρώτο διήγημα ενδογενώς να έχει γραφεί για τον διαγωνισμό διηγήματος που διοργανώθηκε προ τριετίας με θέμα τον Βιζυηνό,

ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΚΗ ΠΕΙΡΟΥΝΙΔΗ

Ερμαία κρυφών παθών

Από τη Μ. Θεοδοσοπούλου

ή και γενικότερα, με αφορμή τον Βιζυηνό, μια και ο Θρακιώτης έχει γίνει τα τελευταία χρόνια μόδα. Ερχεται δεύτερος σε μνημονεύσεις και αναφορές μετά τον Παπαδιαμάντη, ο οποίος, επίσης, αναφέρεται σε ένα διήγημα της συλλογής, όμως επί τροχάδην. Μια παρόμοια εικόνα θα εξηγούσε και το κάπως βεβιασμένο της υπόθεσης. Μοιάζει σαν από πριν ο συγγραφέας να είχε αποφασίσει να γράψει μια ιστορία στο πρότυπο του διηγήματος του Βιζυηνού, «Το αμάρτημα της μητρός μου». Μόνο που για να το επιτύχει χρειάστηκε να επινοήσει μια τερατώδη σύμπτωση και, στη συνέχεια, για να τη δικαιολογήσει (κάπως να;) εισήγαγε υπερφυσικά στοιχεία, που δείχνουν ξένα προς τη γραφή του. Οπως και στο διήγημα του Βιζυηνού, δεν πρόκειται ακριβώς για αμάρτημα, ούτε, όμως, για ασυγχώρητη απροσεξία, όπως αυτή της Δεσποινιώς του Βιζυηνού. Οπόσο κι εδώ μια πράξη της μητέρας στοιχίζει τη ζωή του παιδιού της. Στην ιστορία, όμως, του Βουδούρη δεν είναι παιδί της κούνιας, αλλά ένας νεαρός άντρας, το καμάρι μιας χήρας, που, όταν το χάνει, σαλεύει ο νους της. Για τις ανάγκες

της διακειμενικότητας, η μητέρα περιγράφεται αρκούντως κουλτουριάρια, ώστε τις δύσκολες ώρες του πένθους να διαβάζει Βιζυηνό, και επιπλέον, ονομάζεται Μυρτώ, ώστε το σφάλμα της, για το οποίο νομίζει πως ακούει να την κατηγορούν ακόμη και τα άβυθα, να είναι το αμάρτημα της Μυρτώς, που συνηχεί με τον τίτλο του Βιζυηνού. Κατά τα άλλα, ο μεταναστερικός χαρακτήρας του διηγήματος ενισχύεται με την ιδιόμορφη οπτική γωνία από την οποία γίνεται η αφήγηση, αυ-

τήν ενός μπουρνούζιου. Είναι ένα λουτρικό, σύμφωνα και με τον τίτλο του διηγήματος, αγορασμένο από τη μητέρα ως δώρο στον γιο της, που στοιχειώνει όταν το ακουμπά δίπλα στο βιβλίο του Βιζυηνού και αποβαίνει μοιραίο. Βεβαίως, αυτή η αφηγηματική ιδιαιτυπία απαιτεί την περιγραφή των αισθημάτων ενός λουτρικού για το αντρικό σώμα, που θα αγκάλιαζε. Ως συγγραφικό εγχείρημα έχει τις δυσκολίες του, ούτε σύγκριση, όμως, με την περιγραφή του κόσμου μέσω ενός μικροβίου, που είχε προ ετών επιχειρήσει η Σοφία Νικολαΐδου. Οπως και να έχει, συνιστούν δύο από τις πιο ρηξικέλευθες αφηγηματικές οπτικές της πρόσφατης πεζογραφίας μας, όπου, επιτυχώς ή όχι, κυριάρχησε ο ρόλο διαδραματίζει το στοιχείο του ανιμισμού.

Το υπερφυσικό στοιχείο υπάρχει και στο δεύτερο διήγημα της συλλογής, το οποίο θα μπορούσε να εκληφθεί και ως συμβολικό παραμύθι με φρουδικές συνιστώσες. Εδώ, την ιστορία την αφηγείται ένα πεθαμένο παιδί, που κατοικούσε κάποτε με την οικογένειά του σε ένα «καλό, άσπρο σπίτι», όπως είναι ο τίτλος του διηγήματος, και τώρα

προσέχει ορφανό, περιστερωμένο σπιτιού. Σύμφωνα με μια ψυχαναλυτική ανάλυση, το σπίτι εικονίζει το υπεργώ, εστία καταπίεσης, κατ' αντανάκλαση των γονεϊκών αρχών, και ο βόθρος, το πρωκτικό στάδιο, στο οποίο είναι καθηλωμένο το παιδί, παραπαίοντας ανάμεσα σε επιθυμίες και απαγορεύσεις.

Παγιδευμένοι σε ανάλογες καταστάσεις αδιεξόδου βρίσκονται και ορισμένοι από τους ενήλικες ήρωες των άλλων διηγημάτων. Πολλά υπονοούνται για το παρελθόν τους, λίγα, όμως, αποκαλύπτονται, καθώς το μόνο που επιδιώκει η αφήγηση είναι να δημιουργήσει την αίσθηση πως πρόκειται για ανθρώπους που κατατράχονται από παρεκκλίνουσες επιθυμίες. Σε κάποια διηγήματα πρωταγωνιστούν άνδρες, που ενδίδουν στα πάθη τους, από τα πιο αθώα μέχρι τα παικτικές διώξιμα, ενώ σε κάποια άλλα πρώτο ρόλο διεκδικούν γυναίκες, με άγριες φαντασιώσεις, που απαιτούν «το πάνω χέρι» στο ερωτικό παιχνίδι. Τα διηγήματα δομούνται με τη γρήγορη διαδοχή σκηνών αυξανόμενης έντασης, η οποία ανακόπτεται ξαφνικά λίγο πριν από την τελική κορύφωση. Κατά τα άλλα, η αφήγηση κινείται μέσα σε ένα ρεαλιστικό πλαίσιο, ωστόσο, σε ορισμένα σημεία υποσκάπτεται με την παρεμβολή παράδοξων εικόνων.

Αυτός ο αφηγηματικός τρόπος σώζει ακόμη και μια κοινότοπη ιστορία, όπως αυτή με τον μετανάστη που σκοτώνει μια γερόντισσα για «κάτι λίγα ψιλά». Εντούτοις, αποδεικνύεται λιγότερο αποτελεσματικός στα εκτενέστερα διηγήματα, τα οποία στερούνται συνεκτικής δομής και μοιάζουν περισσότερο με συρραφή ετερόκλητων σκηνών. Η καθεμία ξεχωριστά μοιάζει πρωτότυπη, καθώς εστιάζει σε καταστροφικές καταστάσεις, όμως, ως ενιαίο σύνολο δημιουργούν την εντύπωση της μαניέρας. Για συγκεκριμένα διηγήματα, που δείχνουν φιλόδοξα ως σύλληψη, πιστεύουμε πως θα χρειάζονταν μεγαλύτερη επεξεργασία. Παράδειγμα, το ομότιτλο της συλλογής, που ζητεί να αποτυπώσει τη μοναξιά ενός ανθρώπου με ταραγμένο ψυχοσμό. Γι' αυτόν, η κόλαση είναι οι άλλοι, κατά το σαρκικό απόφθεγμα, και ο βυθός, νοούμενος ως έσχατο σημείο εξουτελισμού ή και ως το τέμα της ζωής, είναι δίπλα. Ως χαρακτήρας, συμπεριφορά και γενικώς ως προδιάθεση δεν διαφέρει πολύ από τους υπόλοιπους ήρωες του Βουδούρη, όπου οι περισσότεροι είναι έτοιμοι και, θα 'λεγε κανείς, σχεδόν εξαρχής καταδικασμένοι να «πίασουν πάτο».